

HỢP TÁC XÃ NÔNG NGHIỆP ỨNG PHÓ VỚI DỊCH BỆNH COVID - 19 VÀ GIẢI PHÁP HỖ TRỢ

Hoàng Vũ Quang^{1,*}, Nguyễn Tiến Định²

TÓM TẮT

Dịch bệnh Covid - 19 ảnh hưởng tiêu cực lên sản xuất kinh doanh của các tổ chức kinh tế. Bài báo này trình bày kết quả nghiên cứu ảnh hưởng của dịch bệnh Covid - 19 lên hợp tác xã nông nghiệp (HTXNN) ở Việt Nam. Kết quả nghiên cứu dựa trên mẫu điều tra 272 HTXNN thuộc 56 tỉnh, thành đại diện cho các vùng, các lĩnh vực sản xuất nông, lâm, thủy sản của Việt Nam. Kết quả nghiên cứu cho thấy, các HTXNN bị dịch bệnh Covid - 19 gây ảnh hưởng tiêu cực đến nhiều khía cạnh sản xuất kinh doanh như làm tăng giá vật tư, dịch vụ đầu vào trong khi làm giảm giá bán sản phẩm, giảm khối lượng sản phẩm tiêu thụ. HTXNN cũng gặp khó khăn trong việc triển khai kế hoạch sản xuất kinh doanh và phải giảm quy mô sản xuất, giảm số lượng lao động sử dụng, dẫn đến các HTXNN bị giảm doanh thu và giảm trung bình lợi nhuận năm 2021 khoảng 32,4% so với năm 2020. Các HTXNN đã áp dụng rất nhiều biện pháp để ứng phó với dịch bệnh Covid - 19 trong đó phần lớn là tập trung vào các giải pháp để đẩy mạnh tiêu thụ sản phẩm. Nhiều HTXNN cũng nhận được hỗ trợ từ các cơ quan nhà nước trong việc kết nối, tiêu thụ sản phẩm. Một số giải pháp được đề xuất để hỗ trợ HTXNN phát triển trong bối cảnh bình thường mới.

Từ khóa: Covid -19, hợp tác xã nông nghiệp, ảnh hưởng, biện pháp thích ứng.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Dịch bệnh Covid - 19 xuất hiện ở Việt Nam lần đầu vào tháng 01/2020 và đến cuối tháng 12/2021 đã trải qua 4 đợt dịch, trong đó đợt dịch thứ 4 diễn ra từ cuối tháng 4/2021 đến nay vẫn chưa chấm dứt. Covid - 19 là dịch bệnh nguy hiểm gây chết nhiều người nên Việt Nam cũng như trên thế giới đều áp dụng các biện pháp giãn cách xã hội, phong tỏa nghiêm ngặt khi có người nhiễm bệnh để hạn chế sự lây lan và thiệt hại về người. Tuy nhiên, các biện pháp phong tỏa, giãn cách xã hội đã ảnh hưởng rất lớn đến sản xuất, kinh doanh, thương mại và đời sống của các cá nhân, tổ chức. Một số nghiên cứu ở Việt Nam đã chỉ ra ảnh hưởng tiêu cực của dịch bệnh Covid - 19 đến lợi ích kinh tế của doanh nghiệp, hợp tác xã (HTX) và hộ nông dân [3], [5], [8]. Các báo cáo nhanh của Bộ Nông nghiệp và PTNT và của Liên minh HTX Việt Nam đều cho thấy hợp tác xã nông nghiệp (HTXNN) bị ảnh hưởng tiêu cực bởi dịch bệnh Covid - 19.

HTXNN có vai trò quan trọng trong việc cung ứng, tiêu thụ nhiều sản phẩm, dịch vụ nông nghiệp

cho thành viên và hộ nông dân. HTXNN tham gia ngày càng nhiều, càng sâu vào chuỗi cung ứng nông sản thực phẩm. Đến hết năm 2021 cả nước đã có 4.329 HTXNN (chiếm 23,5% tổng số HTXNN cả nước) tham gia liên kết sản xuất, tiêu thụ nông sản với doanh nghiệp, 885 HTXNN là chủ thể tham gia sản xuất và sở hữu 1.170 sản phẩm OCOP đạt tiêu chuẩn từ 3 sao trở lên [1]. Ngoài ra, nhiều HTXNN đã tổ chức các chuỗi cung ứng nông sản thực phẩm riêng [4], [3]. Mặc dù Chính phủ đã có chính sách hỗ trợ HTXNN như hỗ trợ kết nối thị trường tiêu thụ nông sản, nhưng giai đoạn giãn cách xã hội, phong tỏa y tế đã làm đứt gãy chuỗi cung ứng sản phẩm, tăng chi phí vận chuyển, tăng giá hàng hóa đã ảnh hưởng tiêu cực đến HTXNN. Bài báo này trình bày kết quả nghiên cứu đánh giá về ảnh hưởng của dịch bệnh Covid - 19 đến HTXNN, các biện pháp ứng phó đã áp dụng, những hỗ trợ nhận được trong thời gian dịch bệnh và đề xuất một số giải pháp để hỗ trợ HTXNN phục hồi sản xuất kinh doanh sau dịch bệnh Covid - 19.

2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Tham gia nghiên cứu này là các HTXNN nằm trong hệ thống quan trắc và phản hồi thông tin phục vụ xây dựng chính sách HTXNN được thiết lập bởi Cục Kinh tế hợp tác và Phát triển nông thôn (bắt đầu từ nửa cuối năm 2021). Trong hệ thống này, mỗi tỉnh, thành sẽ lựa chọn từ 5 đến 8 HTXNN điển hình, đại

¹ Viện Chính sách và Chiến lược phát triển nông nghiệp nông thôn

² Cục Kinh tế hợp tác và Phát triển nông thôn; thành viên nhóm nghiên cứu Kinh doanh, Thương mại và Phát triển bền vững, Học viện Nông nghiệp Việt Nam

*Email: hoangvuquang@hotmail.com

diện cho các sản phẩm chủ lực của tỉnh, thành đó và được xếp loại hoạt động từ khá trở lên. HTXNN tham gia hệ thống do đơn vị quản lý của Sở Nông nghiệp và PTNT lựa chọn. Cơ cấu HTXNN tham gia hệ thống đảm bảo có sự tương ứng với cơ cấu HTXNN giữa các vùng và trong các lĩnh vực. Tuy nhiên, do dịch bệnh nên việc thu thập dữ liệu lần đầu tiên vào tháng 8 - 9 năm 2021 chỉ có 287 HTXNN của 56 tỉnh, thành cung cấp thông tin và sau khi kiểm tra thì chỉ có 272 HTXNN được sử dụng để phân tích trong nghiên cứu này. Trong số 272 HTXNN, có 24

HTXNN (chiếm 8,8% số HTXNN trong mẫu) đã từng bị phong tỏa y tế ít nhất một lần từ tháng 01/2020 đến tháng 8/2021, 173 HTXNN (chiếm 63,6% mẫu) đã từng bị giãn cách xã hội và 75 HTXNN (chiếm 27,6%) không bị giãn cách xã hội cũng như phong tỏa trong 2 năm 2020 - 2021.

Số liệu liên quan đến mỗi HTXNN do cán bộ quản lý điều hành điền vào phiếu thu thập thông tin và gửi về Cục Kinh tế hợp tác và Phát triển nông thôn.

Bảng 1. Số lượng HTXNN trong mẫu điều tra phân theo vùng và lĩnh vực hoạt động chủ yếu

Lĩnh vực hoạt động	ĐBSH	MNPB	TB	TN	DNB	ĐBSCL	Tổng số
Trồng trọt	22	32	25	13	16	30	138
Chăn nuôi	11	16	4	1	2	1	35
Lâm nghiệp	0	1	5	0	0	0	6
NTTS	8	4	2	0	2	14	30
KTTS	1	0	1	0	0	2	4
Diêm nghiệp	2	1	3	0	1	0	7
DVNN tổng hợp	9	8	23	4	2	6	52
Tổng số	53	62	63	18	23	53	272

Ghi chú: ĐBSH = đồng bằng sông Hồng; MNPB = miền núi phía Bắc; TB = duyên hải Trung bộ; TN = Tây Nguyên; DNB = Đông Nam bộ; ĐBSCL = đồng bằng sông Cửu Long; NTTS = nuôi trồng thủy sản; KTTS = khai thác thủy sản; DVNN = dịch vụ nông nghiệp.

3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN

3.1. Mức độ ảnh hưởng của dịch bệnh Covid - 19 đến HTXNN

3.1.1. Yếu tố ảnh hưởng tiêu cực của dịch bệnh Covid - 19 đến hoạt động của HTXNN

Khi một địa bàn bị phong tỏa y tế thì mọi nguyên tắc “ai ở đâu ở yên đó” hoặc bị giãn cách xã hội thì các hoạt động đi lại cũng bị hạn chế rất nhiều, chỉ các trường hợp cần thiết mới được ra khỏi nhà và việc vận chuyển hàng hóa giữa các địa bàn phải được cấp phép. Các hạn chế đó làm cho hàng hóa không được lưu thông, con người không được di chuyển, được ra ngoài làm việc nên ảnh hưởng tiêu cực đến các tác nhân trong địa bàn bị phong tỏa.

Kết quả điều tra cho thấy, dịch bệnh Covid - 19 đã ảnh hưởng tiêu cực đến HTXNN trên nhiều khía cạnh (Bảng 2) như giá vật tư, dịch vụ sản xuất nông nghiệp, giá thuê lao động tăng cao, khó mua được vật tư đầu vào cần thiết và khó thuê lao động, thời vụ sản xuất bị chậm do thiếu lao động. Chuỗi cung ứng sản phẩm của HTXNN bị đứt gãy, gián đoạn nên khó tiêu thụ nông sản cho thành viên, dẫn đến thành viên

phải tiêu hủy nông sản, bỏ không thu hoạch hoặc làm thức ăn cho vật nuôi. Không chỉ bị giảm khối lượng sản phẩm tiêu thụ mà giá bán sản phẩm của HTXNN cũng bị giảm. Hậu quả tiếp theo là HTXNN không triển khai được kế hoạch sản xuất kinh doanh, phải giảm quy mô sản xuất và giảm số lượng lao động sử dụng.

Bảng 2 cho thấy, tỉ lệ rất cao HTXNN bị ảnh hưởng bởi giá vật tư đầu vào tăng cao (71,0% HTX), khối lượng sản phẩm tiêu thụ giảm (70,2% HTX), giá bán sản phẩm giảm (60,3% HTX). Tỉ lệ các HTXNN bị phong tỏa bị ảnh hưởng trên các khía cạnh cao hơn tỉ lệ HTXNN bị giãn cách xã hội và nhóm HTXNN không bị giãn cách xã hội có tỉ lệ HTXNN bị ảnh hưởng tiêu cực theo các khía cạnh khác nhau là thấp nhất. Kết quả này phù hợp với thực tế là mức độ bị giới hạn đi lại, lưu thông hàng hóa, con người cao nhất khi bị phong tỏa y tế rồi đến giãn cách xã hội.

Các HTXNN không bị giãn cách xã hội, không bị phong tỏa cũng bị ảnh hưởng tiêu cực bởi dịch bệnh Covid - 19 trên nhiều khía cạnh. Kết quả này là do dù HTXNN không nằm trong địa bàn bị phong tỏa, bị giãn cách xã hội nhưng thị trường tiêu thụ sản

phẩm của HTXNN nằm trong vùng bị giãn cách, bị phong tỏa và việc hạn chế lưu thông giữa các địa phương đã ngăn cản việc lưu thông sản phẩm cũng như việc cung ứng vật tư đầu vào cho HTXNN.

Bảng 2. Các ảnh hưởng của dịch bệnh Covid - 19 đối với hoạt động sản xuất kinh doanh của HTXNN

(đơn vị tính: % HTX)

Tiêu chí	Nhóm HTXNN không bị giãn cách	Nhóm HTXNN bị giãn cách xã hội	Nhóm HTXNN bị phong tỏa	Tất cả HTXNN
Khó mua được vật tư sản xuất cần thiết	16,0	17,3	20,8	17,3
Giá mua vật tư đầu vào tăng cao	60,0	75,1	75,0	71,0
Chất lượng vật tư không đảm bảo	8,0	6,9	12,5	7,7
Giá thuê nhân công lao động cao hơn	26,7	40,5	50,0	37,5
Khó thuê mướn lao động	20,0	44,5	58,3	39,0
Phải mua giá dịch vụ phục vụ sản xuất kinh doanh cao hơn	42,7	44,5	54,2	44,9
Bị chậm thời vụ sản xuất	24,0	34,1	45,8	32,4
Khối lượng sản phẩm tiêu thụ bị giảm	68,0	71,1	70,8	70,2
Giảm giá bán sản phẩm	50,7	64,7	58,3	60,3
Phải tiêu hủy nông sản hoặc bỏ không thu hoạch hoặc làm thức ăn chăn nuôi	16,0	20,2	33,3	20,2
Chuỗi cung ứng nông sản bị đứt gãy/gián đoạn	26,7	39,3	37,5	35,7
Không triển khai được kế hoạch sản xuất kinh doanh	22,7	39,3	45,8	35,3
Giảm quy mô sản xuất	40,0	40,5	54,2	41,5
Phải sa thải/giảm bớt công nhân	16,0	26,0	45,8	25,0

Nguồn: Tính toán của tác giả từ số liệu điều tra năm 2021

3.1.2. Mức độ giảm quy mô sản xuất, tiêu thụ sản phẩm của HTXNN do dịch bệnh Covid - 19

Bảng 3 cho thấy, các HTXNN báo cáo có bị giảm khối lượng sản phẩm tiêu thụ đã bị giảm trung bình 46,9% khối lượng sản phẩm tiêu thụ so với trước khi có dịch bệnh Covid - 19; các HTXNN bị giảm 31,5% giá bán sản phẩm và 29,3% sản phẩm phải tiêu hủy, bỏ không thu hoạch hoặc dùng làm thức ăn chăn

nuôi. Về quy mô sản xuất, các HTXNN đã phải giảm 37,6% sản lượng và hậu quả là giảm bớt 37,7% lao động sử dụng. Bảng 3 cũng cho thấy, mức độ giảm quy mô sản xuất và tiêu thụ sản phẩm, giá bán sản phẩm của các HTXNN bị phong tỏa cao hơn so với nhóm HTXNN chỉ bị giãn cách xã hội và nhóm HTXNN không bị giãn cách xã hội bị ảnh hưởng thấp nhất.

Bảng 3. Mức độ bị ảnh hưởng của HTXNN do dịch bệnh Covid - 19

Chỉ tiêu	Nhóm HTXNN không bị giãn cách xã hội	Nhóm HTXNN bị giãn cách xã hội	Nhóm HTXNN bị phong tỏa	Tất cả HTXNN
Tỉ lệ khối lượng sản phẩm tiêu thụ của HTX bị giảm	47,6	44,9	58,8	46,9
Tỉ lệ giá bán sản phẩm của HTX bị giảm	30,4	30,5	42,5	31,5
Tỉ lệ nông sản của HTX phải tiêu hủy hoặc bỏ không thu hoạch hoặc làm thức ăn chăn nuôi	27,5	28,7	35,0	29,3
Giảm quy mô sản xuất (% sản lượng)	35,7	37,6	42,4	37,6
Tỉ lệ lao động của HTX bị giảm bớt	32,0	38,5	40,5	37,7

Ghi chú: Mức độ giảm chỉ tính trên các HTXNN có báo cáo là bị ảnh hưởng

Nguồn: Tính toán của tác giả từ số liệu điều tra năm 2021

3.1.3. Mức độ thiệt hại về doanh thu và lợi nhuận của HTXNN do dịch bệnh Covid - 19

Do bị giảm về khối lượng sản phẩm tiêu thụ và giá bán, cũng như phải tiêu hủy nông sản hoặc không thu hoạch đã làm cho doanh thu của các

HTXNN bị giảm mạnh. Năm 2021, dịch bệnh Covid - 19 xảy ra trên nhiều tỉnh, thành, thời gian kéo dài và mức độ phong tỏa, giãn cách xã hội cao hơn nhiều so với năm 2020 nên doanh thu của các HTXNN đã bị giảm mạnh.

Bảng 4. Mức độ giảm doanh thu của HTXNN năm 2021 so với trước khi có dịch bệnh Covid – 19

Đơn vị: % HTX

Mức giảm doanh thu	Nhóm HTXNN không bị giãn cách xã hội	Nhóm HTXNN bị giãn cách xã hội	Nhóm HTXNN bị phong tỏa	Tất cả HTXNN
Giảm dưới 10%	13,6	16,8	4,6	14,9
Giảm từ 10% đến dưới 30%	42,4	39,8	31,8	39,8
Giảm từ 30% đến dưới 50%	28,8	22,4	27,3	24,5
Giảm từ 50% đến dưới 80%	12,1	17,4	22,7	16,5
Giảm từ 80% trở lên	3,0	3,7	13,6	4,4

Nguồn: Tính toán của tác giả từ số liệu điều tra năm 2021

Ghi chú: Mức độ thiệt hại về doanh thu do các HTXNN ước tính cho cả năm 2021

Bảng 4 cho thấy, 45,4% HTXNN bị giảm doanh thu từ 30% trở lên, trong đó 4,4% HTX bị giảm doanh thu hơn 80%; các HTXNN trong nhóm bị phong tỏa có tỉ lệ giảm doanh thu cao hơn so với nhóm HTXNN chỉ bị giãn cách và bị giảm thấp nhất là nhóm HTXNN không bị giãn cách.

Giảm doanh thu cùng với chi phí sản xuất tăng (giá lao động, vật tư, dịch vụ) và tăng chi phí vận chuyển, lưu thông hàng hóa (thời gian vận chuyển dài hơn do bị kiểm tra nơi xuất phát, test Covid - 19 dọc đường và chi phí thử Covid - 19) nên lợi nhuận của HTXNN bị giảm mạnh. Các HTXNN báo cáo ước tính năm 2021 lợi nhuận của HTXNN giảm trung bình 32,4% do với năm 2020.

Kết quả phân tích cho thấy, doanh thu của HTXNN càng giảm thì mức độ giảm lợi nhuận của HTXNN càng cao (Bảng 5). Điều đó phản ánh độ tin cậy của kết quả điều tra.

Bảng 5. Tỉ lệ giảm lợi nhuận năm 2021 của HTXNN so với năm 2020

Nhóm HTXNN phân theo mức giảm doanh thu	Tỉ lệ lợi nhuận giảm (%)
Giảm doanh thu dưới 10%	14,7
Giảm doanh thu từ 10% đến dưới 30%	25,1
Giảm doanh thu từ 30% đến dưới 50%	37,9
Giảm doanh thu từ 50% đến dưới 80%	53,6

Giảm doanh thu từ 80% trở lên	58,1
Tất cả HTXNN	32,4

Ghi chú: Mức độ giảm lợi nhuận do các HTXNN ước tính cho cả năm 2021

Nguồn: Tính toán của tác giả từ số liệu điều tra năm 2021

3.2. Các biện pháp HTXNN áp dụng để ứng phó với dịch bệnh Covid - 19

Các HTXNN đã áp dụng nhiều biện pháp khác nhau để ứng phó với dịch bệnh Covid - 19. Các biện pháp và tỉ lệ HTXNN áp dụng được trình bày ở bảng 6.

Bảng 6 cho thấy, các HTXNN rất chú trọng (61,4%) công tác tuyên truyền để thành viên, người lao động chủ động áp dụng các biện pháp phòng ngừa dịch bệnh Covid - 19 bởi vì chỉ cần 1 lao động, thành viên HTXNN bị nhiễm Covid - 19 thì nguy cơ cả HTXNN bị phong tỏa. Các biện pháp có tỉ lệ cao HTXNN áp dụng liên quan đến việc tiêu thụ sản phẩm là ứng dụng công nghệ thông tin để trao đổi trực tuyến với khách hàng và thành viên (47,8%); tổ chức bán sản phẩm theo phương thức, kênh mới (online, qua mạng, bán trực tiếp đến người tiêu dùng) là 41,2%; tìm kiếm mở rộng thị trường mới thay thế cho thị trường truyền thống bị ảnh hưởng là 37,9%; thực hiện liên kết với các HTXNN khác để cùng tổ chức kênh tiêu thụ sản phẩm là 34,2%; tăng cường bảo quản, dự trữ sản phẩm là 25,0%. Ngoài ra, một số biện pháp khác cũng được các HTXNN áp

dụng như chủ động giảm quy mô sản xuất trước khi dịch xuất hiện, cho lao động nghỉ việc và giảm lương của người lao động.

Kết quả nghiên cứu cho thấy, khi bị ảnh hưởng nặng bởi dịch bệnh Covid - 19 (bị giãn cách, phong tỏa) thì HTXNN càng phải đẩy mạnh áp dụng các biện pháp để tìm kiếm thị trường và tiêu thụ sản

phẩm. Dịch bệnh Covid - 19 cũng thúc đẩy HTXNN ứng dụng các phương thức mới trong tiêu thụ sản phẩm và tăng cường liên kết với các tác nhân trong chuỗi cung ứng, tạo nền tảng để các HTXNN tiếp tục áp dụng trong bối cảnh bình thường mới, nhất là ứng dụng công nghệ số.

Bảng 6. Tỷ lệ HTXNN áp dụng các biện pháp ứng phó với dịch bệnh Covid - 19

Biện pháp áp dụng	Nhóm HTXNN không bị giãn cách	Nhóm HTXNN bị giãn cách xã hội	Nhóm HTXNN bị phong tỏa	Tất cả HTXNN
Ứng dụng công cụ trực tuyến để trao đổi với thành viên và khách hàng	36,0	52,6	50,0	47,8
Chủ động giảm quy mô sản xuất trước khi dịch bùng phát	25,3	30,6	33,3	29,4
Tạm dừng hoạt động sản xuất kinh doanh khi có dịch xảy ra	12,0	19,7	33,3	18,8
Chuyển đổi sang loại hình sản xuất kinh doanh dịch vụ khác mà trước đó HTXNN chưa từng làm	4,0	6,4	8,3	5,9
Tìm kiếm, mở rộng thị trường mới thay thế thị trường bị ảnh hưởng	30,7	40,5	41,7	37,9
Bán sản phẩm theo phương thức, kênh mới (online, qua mạng, bán trực tiếp đến người tiêu dùng)	29,3	45,1	50,0	41,2
Tăng cường bảo quản, dự trữ sản phẩm	16,0	27,2	37,5	25,0
Liên kết với các HTXNN khác để cùng tổ chức kênh tiêu thụ sản phẩm	25,3	35,8	50,0	34,2
Tăng cường tuyên truyền để thành viên, người lao động chủ động áp dụng các biện pháp phòng ngừa dịch bệnh Covid - 19	45,3	66,5	75,0	61,4
Cho nghỉ việc lao động làm việc thường xuyên trong HTXNN	5,3	13,3	20,8	11,8
Giảm lương người lao động làm việc thường xuyên trong HTXNN	8,0	14,5	29,2	14,0

3.3. Những hỗ trợ mà HTXNN nhận được để ứng phó với dịch bệnh Covid - 19

Không chỉ tự áp dụng các biện pháp ứng phó với dịch bệnh Covid - 19, nhiều HTXNN còn nhận được sự hỗ trợ từ bên ngoài nhưng chủ yếu là các cơ quan nhà nước. Bộ Nông nghiệp và PTNT đã thành lập 2 tổ công tác đặc biệt để hỗ trợ kết nối, tiêu thụ nông sản từ các địa bàn bị phong tỏa, giãn cách xã hội đến các thị trường tiêu thụ nông sản, trong đó đặc biệt chú ý kết nối tiêu thụ nông sản cho các HTXNN. Các

Nguồn: Tính toán của tác giả từ số liệu điều tra năm 2021

diễn đàn online kết nối tiêu thụ nông sản được tổ chức hàng tuần tạo điều kiện cho các tác nhân trong chuỗi kết nối tiêu thụ nông sản, đặc biệt là các HTXNN. Diễn đàn cũng cho thấy các thách thức và cơ hội trong việc tổ chức sản xuất, tiêu thụ nông sản theo các phương thức mới trong điều kiện bình thường mới.

Bảng 7 cho thấy, có 36,0% HTXNN đã được hỗ trợ kết nối, tổ chức tiêu thụ nông sản, sản phẩm. Ngoài ra, một tỉ lệ nhỏ HTXNN còn nhận được sự hỗ

trợ về bảo quản nông sản, hỗ trợ thu hoạch nông sản, hỗ trợ sản xuất trên đồng ruộng. Tuy nhiên, còn một tỉ lệ rất cao các HTXNN chưa nhận được bất kỳ hỗ

trợ nào (đến tháng 10 năm 2021) để ứng phó với dịch bệnh Covid - 19.

Bảng 7. Tỉ lệ HTXNN nhận được hỗ trợ phân theo nội dung hỗ trợ

Nội dung hỗ trợ	Nhóm HTXNN không bị giãn cách	Nhóm HTXNN bị giãn cách xã hội	Nhóm HTXNN bị phong tỏa	Tất cả HTXNN
Được hỗ trợ kết nối, tổ chức tiêu thụ nông sản, sản phẩm	26,7	41,0	29,2	36,0
Người lao động được hỗ trợ theo chính sách hỗ trợ của Nhà nước	5,3	11,0	12,5	9,6
Được hỗ trợ lưu kho, bảo quản nông sản	0,0	1,7	4,2	1,5
Được hỗ trợ thu hoạch sản phẩm	0,0	4,6	4,2	3,3
Được hỗ trợ, giúp đỡ sản xuất trên đồng ruộng	2,7	2,9	4,2	2,9
Hỗ trợ khác	1,3	1,2	0,0	1,1
Không nhận được bất cứ hỗ trợ gì	68,0	53,2	66,7	58,5

Nguồn: Tính toán của tác giả từ số liệu điều tra năm 2021

3.4. Đề xuất giải pháp hỗ trợ HTXNN phục hồi sau dịch bệnh Covid - 19

Tiếp tục triển khai hiệu quả các chính sách ưu đãi hỗ trợ, chương trình của Nhà nước về phát triển HTXNN, liên kết chuỗi giá trị như: Nghị định số 98/2018/NĐ - CP ngày 5/7/2018 của Chính phủ [2], Quyết định số 1804/2020/QĐ-TTg ngày 13/11/2020 của Thủ tướng Chính phủ [7].

Hỗ trợ các HTXNN xây dựng phương án sản xuất kinh doanh và tổ chức sản xuất các sản phẩm nông nghiệp đảm bảo an toàn vệ sinh thực phẩm, áp dụng các quy trình, tiêu chuẩn chứng nhận theo yêu cầu của các doanh nghiệp thương mại nông sản thực phẩm.

Hỗ trợ HTXNN ứng dụng công nghệ số, tham gia nền tảng mạng xã hội, công nghệ internet để quảng bá và tiêu thụ sản phẩm.

Tăng cường công tác dự báo, nhất là dự báo về tình hình dịch bệnh, thiên tai, cung cấp thông tin thị trường cho các HTXNN, doanh nghiệp và người dân.

Thúc đẩy hợp tác, liên kết ngang giữa các HTXNN và liên kết dọc giữa HTXNN với doanh nghiệp theo chuỗi giá trị để sản xuất, tiêu thụ nông sản.

Hỗ trợ HTXNN phát triển logistics cho các hoạt động bảo quản, dự trữ và sơ chế sản phẩm nhằm bảo quản sản phẩm trong thời điểm khó tiêu thụ sản phẩm và tham gia sâu hơn vào chuỗi giá trị.

Hỗ trợ lãi suất ưu đãi vốn vay cho các HTXNN có phương án sản xuất kinh doanh khả thi để phục hồi thông qua hệ thống ngân hàng thương mại. Hỗ trợ

chính sách ưu đãi lãi suất cho các khoản nợ của HTXNN.

Tăng cường sự hợp tác, liên kết giữa các địa phương xây dựng một môi trường, không gian kinh tế thống nhất tạo điều kiện cho sự vận hành thông suốt của chuỗi. Tránh tình trạng không gian kinh tế đó bị chia cắt bởi địa giới hành chính hay sự can thiệp của các chính sách địa phương khác nhau gây khó dễ cho các doanh nghiệp, thương lái, HTXNN.

4. KẾT LUẬN

Kết quả khảo sát HTXNN năm 2021 cho thấy, HTXNN trong lĩnh vực nông, lâm, thủy sản của Việt Nam chịu nhiều ảnh hưởng tiêu cực của dịch bệnh Covid - 19. HTXNN chịu các ảnh hưởng như khó tiêu thụ nông sản, giá bán nông sản giảm trong khi giá vật tư đầu vào tăng, khó triển khai kế hoạch sản xuất, phải giảm quy mô sản xuất và hậu quả cuối cùng là doanh số và lợi nhuận bị giảm nhiều so với trước đại dịch. HTXNN trên tất cả các địa bàn đều bị ảnh hưởng tiêu cực nhưng các HTXNN nằm trong địa bàn bị phong tỏa bị ảnh hưởng tiêu cực lớn nhất, tiếp đến các HTXNN trong địa bàn bị giãn cách xã hội. Để thích ứng với dịch bệnh Covid - 19, các HTXNN đã áp dụng nhiều biện pháp như tích cực tìm kiếm, phát triển thị trường mới cho sản phẩm, ứng dụng internet, mạng xã hội trong giao dịch nội bộ và thương mại sản phẩm, giảm quy mô sản xuất và liên kết với các HTXNN khác để tiêu thụ sản phẩm. Một số HTXNN được hỗ trợ kết nối tiêu thụ sản phẩm, tuy nhiên tỉ lệ HTXNN được hỗ trợ còn thấp.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Nông nghiệp và PTNT (2021). *Báo cáo tổng kết 10 năm thi hành Luật Hợp tác xã năm 2012* trong lĩnh vực nông nghiệp. Hà Nội.
2. Chính phủ (2018). Nghị định số 98/2018/NĐ-CP ngày 5/7/2018 về chính sách khuyến khích phát triển hợp tác, liên kết trong sản xuất và tiêu thụ sản phẩm nông nghiệp.
3. Đậu Anh Tuấn (2021). *Tác động của dịch bệnh Covid - 19 đối với doanh nghiệp Việt Nam: Những phát hiện chính từ điều tra doanh nghiệp năm 2020*. Bài trình bày tại hội thảo ảnh hưởng của dịch bệnh Covid - 19 đến nông nghiệp Việt Nam. Viện Chính sách và Chiến lược phát triển Nông nghiệp nông thôn, tháng 4/2021 tại Hà Nội, Việt Nam.
4. Hoàng Vũ Quang, Nguyễn Tiến Định (2021). *Nghiên cứu đề xuất mô hình hợp tác xã nông nghiệp hoạt động theo Luật Hợp tác xã năm 2012 nhằm phát triển liên kết theo chuỗi giá trị phù hợp với từng nhóm sản phẩm nông, lâm, thủy sản ở các vùng, miền khác nhau*. Báo cáo tổng hợp kết quả đề tài cấp Bộ Nông nghiệp và PTNT.
5. Nguyễn Hoài Nam (2021). *Xuất khẩu thủy sản trong bối cảnh Covid - 19: Cơ hội và thách thức*. Bài trình bày tại hội thảo ảnh hưởng của Covid - 19 đến nông nghiệp Việt Nam. Viện Chính sách và Chiến lược phát triển Nông nghiệp nông thôn, tháng 4/2021, Hà Nội, Việt Nam.
6. Quang, H. V., Dinh, N. T. & Ba, N. V. (2020). Current situation and solutions for promoting the cooperatives applying high technology in rice and fruit production in Mekong delta. Study report for the Mekong delta Climate Resilience Programme of GIZ (MCRP/GIZ).
7. Thủ tướng Chính phủ (2020). Quyết định số 1804/2020/QĐ-TTg ngày 13/11/2020 phê duyệt chương trình hỗ trợ phát triển kinh tế tập thể, hợp tác xã giai đoạn 2021 - 2025.
8. Tran Cong Thang, Truong Thi Thu Trang, Nguyen Thi Hai Linh, Thuy, N. T. (2021). Impacts of COVID - 19 Pandemic on Smallholder Farmers and Vulnerable Rural People in Viet Nam. *FFTC Journal of Agricultural Policy*, 2, 24 - 31. <https://ap.ffmpeg.org.tw/e-journal/issue/2966>.

RESPONSE OF THE AGRICULTURAL COOPERATIVES TO COVID - 19 PANDEMIC AND SUPPORTING SOLUTION

Hoang Vu Quang¹, Nguyen Tien Dinh²

¹*Institute of Policy and Strategy for Agriculture and Rural Development*

²*Department of Cooperatives and Rural Development*

Summary

The Covid - 19 pandemic has negatively affected the business activities of economic organizations. This article presents the results of assessing the impact of the Covid - 19 epidemic on agricultural cooperatives in Vietnam. The assessment results are based on a survey sample of 272 agricultural cooperatives in 56 provinces representing regions and fields of agricultural, forestry and fishery production in Vietnam. The result shows that the cooperatives have been negatively affected by the Covid - 19 epidemic in many aspects of their production and business, such as increasing the prices of input and services while reducing the selling prices of products and services and sold volume of products. The cooperatives also faced the difficulties in implementing their business plans and had to reduce production scale as well as the number of employees. Consequently, the cooperative has reduced the revenue and profit in 2021 by 32.4% compared to 2020. The agricultural cooperatives have applied several measures to cope with the Covid - 19 epidemic, of which most of the cooperatives focus on solutions to promote the consumption of the cooperative's products. Many cooperatives also receive the support from public agencies in connecting and marketing their products. A number of solutions are proposed to support the development of agricultural cooperatives in newly normal context.

Keywords: Covid - 19, agricultural cooperative, impact.

Người phản biện: TS. Dương Ngọc Thí

Ngày nhận bài: 29/12/2021

Ngày thông qua phản biện: 07/02/2022

Ngày duyệt đăng: 14/02/2022